

ODŠKODNĚNÍ ZA PSYCHICKOU ÚJMU ZPŮSOBENOU NOUZOVÝM STAVEM

- CZ24 News | 23. února 2021

ČESKO: Včera jsme psali o náhradách podnikatelům. Zatím se řeší jen náhrady za ztráty na výdělku. Když ale hovoříme s těmi, kdo měli skvěle fungující podniky, které budovali i desítky let, vidíme, že nejde jen o to, jestli zchudli nebo ne. Stejně jako u dětí, které jsou deprivované od vzdělání a kontaktu s vrstevníky, cítí se mnozí podnikatelé prostě mizerně, mnoho z nich dokonce muselo poprvé v životě vyhledat psychiatra. Myslím si, že si vláda jednak vůbec neumí představit, jak hrozné duševní útrapy způsobuje občanům, a jednak ji to nezajímá.

Jak jsme napsali, je velkou právní otázkou, zda a jak se hradí újma, která vznikla legislativní činností. Nejspíše jde o soukromoprávní nárok jednotlivce vůči státu, který vyplývá přímo ze základních práv a svobod garantovaných Listinou. Podobně jako újma na podnikání by se měla žalovat a hradit újma psychická – duševní útrapy, které už jsou u mnohých na hranici mučení a nelidského a ponižujícího zacházení.

[Odborný článek o duševních útrapách a jejich odškodňování je např. zde.](#)

Je otázkou, jak k celé věci přistoupí soudy. Nejspíš budou stát zase bránit zuby nehty. Vedle toho nevíme, jestli by byla náhrada přiznána jen za krizová opatření, u kterých bylo Ústavním soudem konstatováno, že jsou nezákonná, resp. protiústavní, nebo o situace, kdy na základě zásahové žaloby

soudy potvrdily, že u konkrétní osoby krizové opatření způsobilo nezákonný zásah. Je totiž také možné přiznat náhradu i za takové opatření, které sice není nezákonné, ale jeho dopady překračují přiměřenou míru.

Zajímavé je opět srovnání z mého oblíbeného územního plánování. Když obec přijme územní plán a výrazně omezí vlastnické právo (měli jste stavební pozemky a najednou máte pole, na kterých postavíte tak leda kombajn) a takový územní plán obстоjí u soudu (tzn., že je omezení v souladu se zákonem třeba proto, že na vašich pozemcích žijí ty nejvzácnější žáby na světě), máte nárok na náhradu za snížení hodnoty pozemků, ledaže jsou splněny v zákoně stanovené výjimky. Proč by podobné pravidlo nemělo platit i pro krizová opatření? Správná odpověď přitom není: „Protože jsme v tom všichni.“ Nebo: „Zdraví a život jsou cennější než všechno ostatní.“ Nebo: „To to nemůžete 14 dní vydržet?“ Ani: „Kdybyste dodržovali opatření, tak už jsme z toho dávno venku.“ Jestliže totiž část obyvatel sobecky a bezohledně žádá svoji totální ochranu, pak druzí mohou žádat náhrady za nesnesitelné psychické utrpení. Naše vzájemné potřeby ve společnosti musí být uspokojovány harmonicky, ne čistě ve prospěch jedné skupiny (menšiny) na úkor duševního zdraví zbytku (zde už prakticky většiny).

Zajímavé je, že zrovna teď [Ústavní soud vydal nález](#), který se duševních útrap týká. Je evidentní, že nárok za duševní útrapy uplatňovat lze. Ústavní soud v nálezu říká:

„Právní úprava náhrady újmy na přirozených právech člověka vychází z antropocentrické koncepce, jež má v intencích obecných garancí občanského zákoníku (§ 3) chránit lidský život, zdraví, osobnostní statky a v neposlední řadě „svobodné rozhodnutí člověka žít podle svého“ (§ 81 odst. 1). Patrná je tu zřejmá shoda soukromoprávní regulace s doktrínou lidských práv, jejímiž justifikačními důvody jsou mj. lidské potřeby, tužby a přání. Ačkoli zákonodárce poskytl v rámci úpravy předmětného odškodnění již úvodem prostor pro náhradu nemajetkové újmy způsobené duševními útrapami (§ 2956), v nárokové rovině upřednostnil tradiční varietu práv na náhradu bolesti a ztížení společenského uplatnění (§ 2958), na náhradu nákladů péče o zdraví (resp. léčení, § 2960), na peněžité kompenzace (§ 2962 a násl.) a přidal též právo na zadostiučinění (satisfakci) proti úmyslně jednajícímu škůdci (§ 2957). Právo poškozeného na náhradu duševních útrap (psychického strádání) se za stávající interpretace ocitlo v podobě „další nemajetkové újmy“ v zóně mezi z časového hlediska spíše jednorázovou náhradou bolesti a náhradou ztížení společenského uplatnění, svázanou s trvalým stavem. Škodní děje tu mají spočívat v jednorázových či opakovaných ztrátách a strádáních poškozeného, zapříčiněných omezením jeho tělesné i duševní integrity a znamenajících omezení v jeho soukromém a rodinném životě. Obecné soudy pak mají povinnost, jakkoli to může být spojeno s výkladovými obtížemi, nalézat - při řádně uplatněných a relevantních žalobních tvrzeních - tyto situace a posléze v objektivizovatelných případech přiznat náhradu nemajetkové újmy, byť půjde o náhradu přiměřenou v relaci k ostatním dílčím nárokům tohoto druhu.“

Zdroj: <https://stavbez nouze.cz>